

TIEDOTE 1/2022

Pertti Koskela

Länsimaiden osuus putinismin synnyssä

- Alustus Uusi historia -yhdistyksen kesätapaamisessa 20.8.2022

Tärkein jakolinja nykyisellä aikakaudella kulkee kaikkien laillisuutta, demokratiaa ja kansojen itsemääräämisoikeutta puolustavien ja niitä horjuttavien voimien välillä. Tällä hetkellä jälkimmäisiä edustaa putinismi, imperialistista kansanmurhasotaa Ukrainassa käyvä Venäjä tukijoineen.

Johdanto

Seuraava talvi saattaa olla ratkaiseva Venäjän Ukrainaa vastaan aloittaman sodan lopputuloksen kannalta. Jos Ukraina saa tarvitsemaansa sotilaallista, taloudellista ja poliittista tukea ja pakotteet pidetään voimassa, aloite sodassa pysyy Ukrainalla ja Venäjän hyökkäyksen epäonnistuminen alkaa käydä ilmeiseksi myös Venäjän eliitille ja kansalaisille. Venäjän johdon tärkein ase länsimaita vastaan ovat sen pyrkimykset energian ja välillisesti ruoan hinnan nostamiseksi. Tarkoituksena on lietsoa tyytymättömyyttä ennen kaikkea EU-maiden kansalaisten keskuudessa Venäjän vastaisen yhteisrintaman hajottamiseksi.

Sodan pitkittyessä paine Venäjän hyökkäyssodan vastaisen yhteisrintaman yhtenäisyyttä vastaan kasvaa. Suurimmaksi uhaksi on noussut spekulatiivisen finanssipääoman se osa, joka asettaa voittojensa maksimoinnin kaiken muun edelle.

Spekulatiivisen finanssipääoman ja monopoliasemassa olevien suuryritysten toiminta on kiistatta edesauttanut globaalia inflaatiota.

Nämä keinottelijat ovat Venäjän hyökkäyssodan tärkein tuki länsimaissa.

Sotahistorian tutkija Jussi Jokinen totesi äskettäin:

”Kansalaisyhteiskunnan ja talouselämän saattamisesta sotakannalle ei ole rohjetta puhua. Tätä ei pitäisi väistellä. Pitää luoda vankkoja rakenteita valtion tasolta alkaen toimintaa ohjaamaan, koska sotaa ei voi pitemmän päälle käydä markkinaehtoisesti.” [\[1\]](#)

Ennen kaikkea olisi puututtava spekulatiivisen finanssipääoman toimintaan paitsi silloin, kun se rikkoo avoimesti lakia, niin myös silloin, kun se käyttää hyväkseen kansallisten ja

kansainvälisen lain porsaanreikiä. Lähtökohdaksi käy Olaus Petrin nimeen yhdistetty vanha tuomarinohje:

”Mikä ei ole oikeus ja kohtuus, se ei voi olla lakikaan.”

Uusliberalismi on spekulatiivisen finanssipääoman ideologiaa

Spekulatiivinen finanssipääoma suhtautuu laillisuusperiaatteeseen kaksijakoisesti: toisaalta se tarvitsee sitä voittojensa turvaamiseen; toisaalta se haluaa mahdollisimman vähän kansallista ja kansainvälistä sääntelyä toimilleen.

Länsimaiden poliittiset johtajat ovat suhtautuneet sallivasti spekulatiivisen finanssipääoman keinotteluun jopa silloinkin, kun se on rikkonut lakia, kuten tapahtui vuonna 2008. Syynä on ollut 1970-luvun lopulla keynesiläisen valtiojohtoisen markkinatalouden korvannut talouspoliittinen suuntaus, jota nykyään lähinnä vain sen vastustajat kutsuvat uusliberalismiksi.

Tuolloin uusliberalismin tärkeimpiä edustajia olivat Britannian pääministeri Margaret Thatcher ja USA:n presidentti Ronald Reagan. Uusliberalismi korostaa markkinoiden kykyä itsesääntelyyn, yksityistämisiä vastapainona valtiojohtoisuudelle, alhaista verotusta, pääomien vapaata liikkumista rajojen yli ja mahdollisimman vähäistä sääntelyä. Näin ollen uusliberalismia voidaan pitää globaalien spekulatiivisen finanssipääoman ideologiana.

Uusliberalismin positiivisina piirteinä voidaan pitää uusia joustavia rahoituskanavia ja tiukkaa tulostavastuullisuuden vaatimusta. Tärkein negatiivinen piirre on laillisuusperiaatteen, oikeusvaltion, ihmisoikeuksien ja ympäristön asettaminen toissijaiseen asemaan ahtaan ja lyhytnäköisen taloudellisen hyödyn rinnalla. (Vaatimus sääntelyn purkamiseksi on tietysti täysin legitiimi, samoin lakien puitteissa tapahtuva keinottelu.)

Ympäristö- ja ilmastokriisin vuoksi olisi fossiilienergiasta pitänyt ryhtyä irtautumaan jo vuosia sitten. Vallitsevassa talousajattelussa luonnon tuhoamista ei kuitenkaan ole laskettu kustannustekijäksi. Sen lisäksi, että öljyä tuovat maat tuhoavat luontoa, ne ovat vuosia rahoittaneet Putinin hallintoa: yksistään vuosina 2002–2012 580 miljardilla dollarilla. [\[2\]](#)

Pandemiaan asti globalisaatiota toteutettiin uusliberalismin eli spekulatiivisen finanssipääoman ehdoilla. Koronakriisi ja Venäjän hyökkäys Ukrainaan ovat johtaneet siihen, että uusliberaali globalisaatio on joutunut kasvavan kritiikin kohteeksi. Pandemian aikana huomattiin, kuinka kriisialttiita pitkät tuotanto- ja kuljetusketjut ovat. Venäjän hyökkäys puolestaan osoitti, miten vaarallista on riippuvuus autoritaarisista maista. Parin viime vuoden aikana nähdyt pahenevat sään ääri-ilmiöt, kuumuus, kuivuus, tulvat, myrskyt osoittavat nykymuotoisen globalisaation johtavan ihmiskunnan tuhoon.

Uusliberalismi ja putinismien synty

Uusliberalismi oli voimakkaasti myötävaikuttamassa putinismien syntyyn ja nousuun. Veroparatiiseja on ollut maailmassa kauan, mutta niiden merkitys alkoi kasvaa uusliberaalin globalisaation myötä 1970- ja 1980-luvuilla. (Veroparatiisi-nimitys on tietysti kaunistelua, sillä kysymys ei ole yksinomaan eikä edes pääasiassa verojen välttelystä vaan hyvin monenlaisen rikollisuuden edesauttamisesta, rahanpesusta, huume- ja asekaupasta, korruption peittelystä, autoritaaristen maiden kansallisvarallisuuden kavalluksista jne.)

Veroparatiisien taakseen kätkemästä rikollisuudesta on saatu lukemattomia todisteita erityisesti viime vuosina tapahtuneissa paljastuksissa, mutta siitä huolimatta niiden sallitaan toimia ja länsimaisten yritysten sallitaan käyttää niitä mm. verokeinottelussa. Veroparatiisit olivat keskeinen tekijä siinä, että nyky-Venäjä saattoi syntyä sellaisena kuin se syntyi.

Neuvostoliiton salaisen poliisin KGB:n ulkomaantiedustelu aloitti jo vuonna 1978 valuuttaoperaatiot veroparatiiseissa perustamallaan yhtiöillä. [3] Tarkoitus oli rahoittaa ulkomaisia operaatioita sekä mahdollisesti myös turvata KGB:n agenttien henkilökohtainen tulevaisuus.

Länsimaiden suhtautuminen Neuvostoliiton hajoamiseen perustui lyhytnäköiseen ja ahtaaseen omien taloudellisten etujen ajamiseen.

Naomi Klein kuvaa kirjassaan Tuhokapitalismin nousu, miten länsimaiden poliittiset johtajat ja kansainväliset taloudelliset instituutiot vaativat Neuvostoliitolta pikaisia taloudellisia uudistuksia Puolassa toteutetun shokkiterapian tapaan huolimatta siitä, että siihen ei ollut välitöntä pakottavaa tarvetta, kansalaisten enemmistö Neuvostoliitossa vastusti sitä ja Gorbatshev oli sitoutunut maan asteittaiseen uudistamiseen. [4]

Neuvostoliiton viimeisen johtajan Mihail Gorbatshevin ”uuden ajattelun” mukaan ”ihmiskunnan yhteisten etujen ja yleisten ihmisoikeuksien on oltava etusijalla yhä integroituneemmassa ja keskinäisriippuvaisemmassa maailmassa”. [5] Hän ymmärsi länsimaisia poliittisia johtajia paremmin silloisen historiallisen tilanteen tarjoamat mahdollisuudet – siitä huolimatta, että hän erehtyi uskoessaan Neuvostoliiton voivan valtiona säilyä. Joka tapauksessa: jos joku yksittäinen ihminen ansaitsee kunnian siitä, että neuvostoblokin hajoaminen sujui pääosin rauhanomaisesti, se on Gorbatshev.

Neuvostoliiton hajotessa länsimaiden sallimat ja rikollista toimintaa helpottavat veroparatiisit olivat välttämätön osa Venäjän ja Neuvostoliiton muiden tasavaltojen kansallisuusomaisuuden ryöstämisessä.

Vuosina 1989–1991 Neuvostoliiton 1300 tonnin kultavarannosta katosi tuhat tonnia, maan 15 miljardin dollarin valuuttavarannosta 14 miljardia. Jopa Neuvostoliiton keskuspankilla oli yhtiö, joka siirsi valuuttaa veroparatiiseihin. Kolme peräkkäistä NKP:n talousasioiden kanssa tekemisissä ollutta virkamiestä teki ”itsemurhan” vuonna 1991. [6]

Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen länsimaat ja läntiset neuvonantajat vaativat Venäjän johdolta talousavun ehtona nopeita yksityistämisiä, mikä tuhosi mahdollisuuden oikeusvaltion ja demokratian rakentamiseen. [7] Lopputulos oli arvattava. Yksityistämisten eräs pääsuunnittelija Anatoli Tshubais sanoi suoraan, miten Venäjän oligarkit hankkivat omaisuutensa: ”He varastavat ja varastavat. He varastavat ehdottomasti kaiken.” [8]

Veroparatiisit helpottivat ratkaisevalla tavalla oligarkkien Venäjän kansallisvarallisuuden ryöstöä 1990-luvulla. Venäjältä on siirretty pimeää rahaa ulkomaille enemmän kuin mistään muusta maasta, ja Venäjällä pimeän rahan osuus bkt:sta on suurin. [9] Ranskalaisen taloustieteilijän Gabriel Zucmanin mukaan 52 prosenttia Venäjän kaikkien kotitalouksien varallisuudesta on nyt veroparatiiseissa. [10]

Mahdollisuus piilottaa varallisuutta veroparatiiseihin on tietysti ollut omiaan vähentämään Venäjän eliitin kiinnostusta oikeusvaltion vahvistamiseen ja rahojensa sijoittamiseen omassa maassaan.

Länsimaat ovat osaltaan syyllisiä siihen, että ”liberaali demokratia” Venäjällä usein samaistetaan sekasortoon, korruptioon ja köyhyyteen. Niitähän lännen tukema Jeltsin toi venäläisille. On tosiasia, että Putinin ensimmäinen kausi presidenttinä 2000–2008 merkitsi venäläisille elintason nousua ja suurempaa vakautta, kun kaikkia maan öljytuloja ei varastettu ja viety veroparatiiseihin.

”Wandel durch Handel” – länsimaat muuttuivat, ei Venäjä

Boris Jeltsinin presidenttikaudella oli esillä myös Venäjän mahdollinen EU-jäsenyys. Neuvottelujen alussa mukana olleen Ruotsin silloisen pääministerin Carl Bildtin mukaan Venäjä ei missään vaiheessa suostunut samanlaiseen asemaan kuin Itä-Euroopan ehdokasmaat vaan halusi sanella jäsenyytensä ehdot. [\[11\]](#)

Toisaalta länsi teki alusta lähtien Venäjän mahdollisen jäsenyyden mahdottomaksi rohkaisemalla talousuudistuksia, jotka johtivat talouden supistumiseen, kansalaisten elintason romahdukseen ja jopa eliniän alenemiseen, ja yksityistämisiä, jotka olivat suoranaisia ryöstöjä ja korruptoivat koko maan poliitikkoja, virkamiehiä, mediaa ja lainvalvontaviranomaisia myöten.

Itse asiassa EU:n itäisiltä ehdokasmailta vaadittiin samalla tavalla yksityistämisiä jo ennen kuin oikeusvaltio oli vakiintunut, ja maat hyväksyttiin jäseniksi, vaikka oikeusvaltiota koskevat jäsenkriteerit eivät täytyneet. Bulgarian ja Romanian osalta se myönnettiin avoimesti – ja Puolassa ja Unkarissa viime vuosina tapahtuneet oikeusvaltioperiaatteen rikkomukset juontavat varmasti juurensa sieltä. (Uusi historia -yhdistyksen jäsenillä oli omakohtaisia kokemuksia tuomioistuinten laillisuusvalvonnan puuttumisesta Virossa.) Venäjän mahdollinen EU-ehdokkuus olisi vaatinut kokonaan toisenlaisen EU:n kuin oli se unioni, jota 1990- ja 2000-luvuilla rakennettiin pitkälti Saksan suurteollisuuden etujen pohjalta. Itse asiassa EU:n Venäjä-suhde rakentui lopulta sekin Saksan talouselämän suunnitelmien mukaiseksi.

Saksan poliittisen johdon suhtautumista Venäjään kuvaa tunnus, ”Wandel durch Handel”, ”Muutos kaupan avulla”. Tarkoituksena oli muuttaa Venäjää taloudellisen keskinäisriippuvuuden avulla. Riippuvuus Venäjästä tosiaan kasvoi, ja kaupankäynti muutti toista osapuolta, mutta ei Venäjää vaan sen länsieurooppalaisia kauppakumppaneita: ne sietivät Venäjältä yhä pahempia kansainvälisen lain ja ihmisoikeuksien loukkauksia aina helmikuuhun 2022 saakka. Senkin jälkeen kansalaisten järkytys ja painostus olivat se tekijä, joka pakotti esimerkiksi Saksan hallituksen muuttamaan linjaansa.

Keinottelu, finanssikriisi ja Putinin läntiset tukijat

Sääntelyn purkaminen USA:ssa 1990-luvulla johti keinotteluun maksukyvyttömille myönnettyillä asuntolainoilla, mikä aiheutti finanssikriisin vuonna 2008. Miljoonat amerikkalaiset perheet menettivät asuntonsa, monet kriisin tuloksena myös työpaikkansa. Pankit pelastettiin, yksikään laittomuuksiin syyllistynyt pankinjohtaja ei joutunut syytteeseen. Pankit maksoivat sakkoja, jotka olivat murto-osa keinottelun tuottamista voitoista. Myös eurokriisissä vuonna 2010 EU:n kriisimaille holtittomasti lainoja myöntäneet saksalaiset ja ranskalaiset pankit pelastettiin. Ne eivät joutuneet kantamaan seurauksia ottamistaan riskeistä – sen sijaan Kreikan kansalaiset on pakotettu maksamaan vuosikymmeniä poliittisten johtajiensa virheistä.

Kansalaisten tyytymättömyys on osaltaan luonut pohjaa populististen liikkeiden kannatuksen kasvulle lännessä. Se edesauttoi myös Trumpin valintaa presidentiksi USA:ssa vuonna 2016. Kreml piti tunnetusti Trumpia omana ehdokkaanaan.

Brexitin eräs tarkoitus oli vapauttaa Britannia EU:n säännöistä ja tehdä siitä entistä vahvempi finanssikeskus. Kreml tunnetusti sekä kannatti Brexitä että aivan ilmeisesti sekaantui Brexit-kansanäänestykseen, vaikka Britannian hallitus kieltäytyikin tutkimasta asiaa. [\[12\]](#) Tänäkin päivänä Venäjä luo suhteita Euroopan äärioikeistoon. [\[13\]](#) Venäjämielisen äärioikeiston nousu saattaa joissakin maissa hajottaa Ukrainan-rintaman yhtenäisyyttä.

Miksi globaali etelä ei ole mukana Ukraina-rintamassa?

Venäjän hyökkäyssotaa avoimesti tukevia maita on vain muutama: Pohjois-Korea, Kuuba, Venezuela, Syyria ja Valko-Venäjä.

Mutta maapallon väestöstä kaksi kolmasosaa asuu maissa, jotka ovat puolueettomia. Noissa maissa tunnetaan myötätuntoa hyökkäyksen kohteeksi joutunutta Ukrainaa kohtaan, mutta vaatimukset osallistua Venäjän rankaisemiseen herättävät niissä jopa kiukkua. Syynä on se, että ”myös Eurooppa ja Yhdysvallat ovat vuorollaan syyllistyneet ihmisoikeusrikoksiin esimerkiksi Irakin sodassa ja pakolaisten kohtelussa”. [\[14\]](#)

Globaalin etelän maiden näkökulmasta kansainvälisiin lakeihin perustuvaa maailmanjärjestelmää ei oikeastaan ole koskaan ollut olemassakaan.

Räikein esimerkki: USA:n hyökkäsi keväällä 2003 tekaistuilla syillä Irakiin todellisena aikomuksenaan ottaa hallintaansa maan öljyvarat. Se ei johtanut pakotteisiin, USA:ta ei tuomittu YK:n turvaneuvostossa, eivätkä USA:n presidentti George W. Bush ja Britannian pääministeri Tony Blair joutuneet sotarikostuomioistuimeen. Jotkin EU:n jäsen- ja ehdokasmaat osallistuivat nekin laittomaan hyökkäyssotaan rikkoen EU:n perussopimuksia. Niitä ei rangaistu.

Länsimaiden kansainväliset taloudelliset instituutiot IMF ja Maailmanpankki ovat länsimaiden hallitsemia ja niitä on arvosteltu kehittyvissä maissa lännen etujen ajamisesta. [\[15\]](#)

Länsimaiset suuryritykset kiertävät mm. veroparatiisien ja erilaisten omaisuusjärjestelyjen avulla veroja aiheuttaen kehittyville maille miljardien dollarien menetykset. Verotuloilla on kehittyville maille paljon suurempi merkitys kuin kehittyneille maille. [\[16\]](#) Se on tietysti osaltaan heikentänyt noiden maiden taloutta ja oli varmasti omiaan lisäämään pakolaisvirtoja Eurooppaan vuonna 2015. Maahanmuutto puolestaan on nostanut ”maahanmuuttokriittisten” putinististen liikkeiden suosiota Euroopassa.

Spekulatiivinen finanssipääoma ja inflaatio

Mikä on suurin uhka pyrkimyksille kehittää ja vahvistaa sääntöpohjaista maailmanjärjestystä? – Loppujen lopuksi se ei ole Venäjä, sillä Venäjä ei kykene sotilaalliseen voittoon Ukrainassa, jos Ukraina saa tarvitsemaansa sotilaallista, taloudellista ja poliittista tukea. Suurin uhka ovat voimat, jotka sisältä päin hajottavat Ukrainaa tukevan kansainvälisen rintaman yhtenäisyyttä: globaali spekulatiivinen finanssipääoma ja sen toimintaa edesauttavat veroparatiisit sekä keinotteluun osallistuvat suuret kansainväliset pankit ja yritykset, jotka ovat liian suuria kaatumaan ja tietävät sen.

Kenties suurin yksittäinen Ukrainaa tukevan rintaman yhtenäisyyttä hajottava tekijä on viimeaikainen hintojen nousu länsimaissa. Sillä on juuret pandemian sekoittamissa tuotanto- ja kuljetuskatkoksissa ja patoutuneessa kulutuksessa. Osasyynsä on myös Venäjän hyökkäyksellä Ukrainaan. Raaka-aineiden, lannoitteiden ja polttoaineiden hinnat ovat nousseet. Se lisää valmistus- ja kuljetuskustannuksia.

Mutta hinnat eivät nouse itsestään. Monilla keskeisillä aloilla hintatason määräävät globaalit suuryritykset, joilla on oligopolinen asema omilla markkinoillaan.

Eikä voi olla sattuma, että niin suuret öljy-yhtiöt [17] kuin suuret elintarvikeyhtiötkin [18] ovat ilmoittaneet kuluneen vuoden aikana ennätysvoitoista. YK:n pääsihteeri Antonio Guterres moitti elokuussa 2022 energiayhtiöitä ja niiden tukijoita ”irvokkaasta ahneudesta”. [19]

YK:n äärimmäisen köyhyyden ja ihmisoikeuksien erityisraportoijan Olivier de Schutterin mukaan globaalit viljamarkkinat ovat vielä keskittyneemmät ja vielä vähemmän läpinäkyvät kuin energiamarkkinat. Tämän vuoden alussa hinnat nousivat, vaikka globaalit viljareservit ovat runsaat. Puutetta oli vain läpinäkyvyydestä: maailman viljakauppaa hallitsevat suuryritykset salasivat varastoissaan olevan viljan määrän ja kieltäytyivät tuomasta sitä markkinoille. [20]

Sijoittajat osallistuvat yhä enemmän viljakauppaan. Esimerkiksi Pariisin Matif-pörssissä, jossa otetaan ja myydään vehnän tulevaa satoa futuurisopimuksilla, 70 prosenttia ostajista on nyt erilaisia sijoittajia ja keinottelijoita. [21]

Lisäksi hintojen nousuun vaikuttaa keinottelu johdannaisilla. USA:ssa purettiin 1990-luvulla keinottelua rajoittavaa sääntelyä, ja silloin syntyivät erilaiset johdannaiset, jotka aiheuttivat vuoden 2008 kriisin. Yksi muoto johdannaisia ovat vakuutukset raaka-aineiden hintojen vaihtelua vastaan. Niitä voi ostaa kuka tahansa. Niinpä niitä käytetään pelkkään vedonlyöntiin raaka-aineiden hintojen muutoksista.

Vedonlyönti esimerkiksi viljan hinnan nousun puolesta vaikuttaa käytännössä hintoja nostavasti, kuten esimerkiksi Glasgow’n yliopiston tutkija Anna Chadwick on osoittanut. [22] Tässä vedonlyönnissä liikkuu rahaa moninkertaisesti enemmän kuin varsinaisessa raaka-ainekaupassa. Esimerkiksi öljykaupassa ero on 25–50-kertainen keinottelun hyväksi. [23] Lisäksi keinottelu lisää muutosten jyrkkyyttä ja siten yleistä epävarmuutta. Miksi läntiset hallitukset, ennen kaikkea USA, eivät puutu asiaan riittävän voimakkaasti? USA:n entisen työministerin Robert Reichin mukaan syynä on se, että voimasuhteet valtion ja suuryritysten ja pankkien välillä ovat muuttuneet jälkimmäisten eduksi. Globalisoituneet yritykset voivat kilpailuttaa valtioita keskenään. Siksi yritysten toiminnan sääntelystä, joka alkoi presidentti Rooseveltin kaudella 1930-luvun talousromahduksen jälkeen, luovuttiin yli 30 vuotta sitten, 1970-luvun lopussa, ja siirryttiin tukiaisiin. [24] Keppi vaihtui porkkanaan. Ja finanssikriisin vuonna 2008 aiheuttaneiden pankkien johtajista yksikään ei saanut edes syytettä. USA:n silloinen oikeusministeri Eric Holder sanoi suoraan, että syytteet voisivat ”vaarantaa finanssijärjestelmän”. [25] Pankit olivat liian suuria kaatumaan.

Keinottelijoiden ”irvokas ahneus” uhkaa Ukrainaa tukevan rintaman yhtenäisyyttä. Se lisää populististen puolueiden kannatusta lännessä. Ei ole sattuma, että Venäjä tukee erilaisia populistisia äärioikeistolaisia liikkeitä Euroopassa. Avainasemassa on Italia, jossa syksyn 2022 vaaleissa ennustetaan äärioikeiston voittoa. Keinottelijat ovatkin alkaneet lyödä vetoa Italian valtionlainan korkojen nousun puolesta. [26] Se johtaa korkojen nousuun ja lisää valtion lainanhoitokuluja.

Hinnat säntäsivät nousuun...

Venäjän kiristykselle ei saa antaa periksi. On oikein kehottaa kansalaisia säästämään energiaa, kiristämään vyötä ja sopeutumaan hintojen nousuun ja mahdolliseen säännöstelyyn. Mutta miksi keinottelijoilta ja sijoittajilta ei vaadita yönkiristyksiä? Tai edes pidättäytymistä käyttämästä hyväksi Venäjän hyökkäyksen aiheuttamaa kriisiä? Jotkin maat – esimerkiksi Italia, Iso-Britannia ja Romania – ovat säättäneet ylimääräisen veron ennätysvoittoja saaneille energiayrityksille. Lisäveron mahdollisuudesta keskustellaan muissakin maissa ja muidenkin yhtiöiden osalta. [\[27\]](#)

Spekulatiivisen finanssipääoman ja suuryritysten keinottelun vaikutusta hintoihin ei juuri käsitellä valtamediassa. Sen sijaan hintojen noususta kerrotaan kuin sen aiheuttaisi jokin ihmisten toiminnasta riippumaton luonnonvoima.

Esimerkiksi Helsingin Sanomat kirjoitti viljan hinnasta pääkirjoituksessaan 24.8.2022: ”Hinnat säntäsivät nousuun helmikuussa...” [\[28\]](#) Ikään kuin ne olisivat itse nostaneet itsensä paroni von Münchhausenin tapaan. Miksi ne ”säntäsivät nousuun”? – Lehden mukaan siksi, että ”sodan pelättiin vähentävän tuotantoa ja voivan johtaa jopa nälänhätiiin ja kansainvaelluksiin.” Lehti kuitenkin totesi hintojen laskeneen elokuussa sotaa edeltävälle tasolle. ”Pahin paniikki on siis toistaiseksi ohi.”

Yleisradio selitti samaa ilmiötä artikkelissaan kuukautta aikaisemmin:

”Sodan myötä syntyi huoli erityisesti vehnän saatavuudesta ja ruokatuotteiden hinnat nousivat ennätystasolle.

Nyt tilanne näyttää hieman valoisammalta. Vehnän pörssihinta on kesän aikana laskenut jo sotaa edeltäneelle tasolle. Tätä selittää Luonnonvarakeskuksen tutkimuspäällikön Hanna Karikallion mukaan maailmanlaajuisesti hyvät satonäkymät.” [\[29\]](#)

Kysyntä ja tarjonta eivät olennaisesti muuttuneet helmikuusta kesään tullessa, eivät myöskään muut hintaan vaikuttavat tekijät, esimerkiksi pandemian aiheuttamat kohonneet kustannukset.

Ainoa muuttuja oli sodan syttyessä syntynyt ”huoli” ja ”paniikki” viljan seuraavan satokauden onnistumisesta, kun taas kesällä ”hyvät satonäkymät” karkottivat ”huolen” ja ”paniikin”.

Toisin sanoen sodan syttyessä keinottelijat löivät vetoa tulevan sadon hinnannousun puolesta, mikä vaikutti viljan hintaa nostavasti ja lisäsi huolta ja paniikkia. Ja tuota huolta ja paniikkia käyttivät hyväkseen ne, joilla oli ja on valta nostaa myymänsä viljan hintaa.

Keinottelijat vedättivät kuukausien ajan viljan hintaa ylös. Yhdessä energian hinnannousun kanssa se ajoi miljoonia ihmisiä köyhyyteen ja saattaa johtaa jopa nälänhätään ja uuteen pakolaistulvaan Eurooppaan.

Demokratian voima: omista virheistä oppiminen

Yhteisrintaman syntyminen Venäjän hyökkäystä vastaan oli varmasti yllätys kaikille osapuolille, eikä vähiten siksi, että monille rintamaan liittyneille valtioille ja puolueille se merkitsi jyrkkää linjanmuutosta.

Siinä onkin yksi demokraattisten oikeusvaltioiden vahvuus: ne kykenevät uudistumaan. Ukraina-yhteisrintama voi voittaa vain, jos siihen kuuluvat valtiot ja puolueet ottavat oppia virheistään ja laiminlyönneistään. Rintaman yhtenäisyyden takaamiseksi on välttämätöntä rajoittaa spekulatiivisen finanssipääoman laitonta toimintaa ja purkaa rakenteita, jotka helpottavat laittomuuksia.

Laillisuusperiaatteen vahvistaminen on yleensäkin läntisen demokratian säilymisen ja kehittämisen ehdoton edellytys. Laillisuusperiaate on historian kuluessa vahvistunut siten, että valistuneen yleinen mielipide oikeudesta ja kohtuudesta on muuttunut – ja siitä on tullut laki. Ihmiskunta on itsetuhon tiellä ainakin niin kauan kuin läntisillä demokratioilla ei ole keinoja puuttua toimintaan, joka hyödyttää hyökkäyssotaa käyvää valtiota, aiheuttaa nälänhätää ja tuhoaa maapallon elinkelpoisuutta.

Lähteet

- [1] [Helsingin Sanomat 28.8.2022.](#)
- [2] <https://prospect.org/culture/books/how-high-energy-prices-emboldened-putin-russell-review/>.
- [3] <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000004525554.html>.
- [4] Klein Naomi, Tuhokapitalismin nousu, WSOY 2008, 224–225.
- [5] <https://eng.globalaffairs.ru/articles/perestroika-and-new-thinking/>.
- [6] <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000004525554.html>.
- [7] Klein Naomi, Tuhokapitalismin nousu, WSOY 2008, 267–320.
- [8] <https://archive.vanityfair.com/article/2013/4/a-tale-of-two-londons>.
- [9] <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/report/defending-the-united-states-against-russian-dark-money/>
- [10] <https://www.project-syndicate.org/commentary/western-sanctions-russia-oligarch-dark-money-by-daron-acemoglu-2022-03>.
- [11] https://ecfr.eu/archive/page/-/Riga_papers_Carl_Bildt.pdf.
- [12] <https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/jul/21/russian-meddling-brexit-referendum-tories-russia-report-government>.
- [13] <https://newlinesmag.com/reportage/exclusive-russia-backs-europes-far-right/>.
- [14] <https://www.hs.fi/paivanlehti/17082022/art-2000008997497.html>
- [15] Researchgate.net: The World Bank and IMF in Developing Countries Helping or Hindering, [International Journal of African and Asian Studies, Vol 28, 2016](#).
- [16] <https://www.theguardian.com/global-development/2015/jun/02/tax-dodging-big-companies-costs-poor-countries-billions-dollars>.
- [17] <https://www.theguardian.com/business/2022/jul/29/oil-gas-company-profits-fuel-prices-shell-exxon-chevron>.
- [18] <https://www.theguardian.com/environment/2022/aug/23/record-profits-grain-firms-food-crisis-calls-windfall-tax>.
- [19] <https://www.hs.fi/talous/art-2000008985388.html>.
- [20] <https://www.theguardian.com/environment/2022/aug/23/record-profits-grain-firms-food-crisis-calls-windfall-tax>.
- [21] <https://thewire.in/economy/speculation-is-contributing-to-global-food-insecurity-significantly>.
- [22] Chadwick Anna, “Gambling on hunger? The right to adequate food and commodity derivatives trading”, *Human Rights Law Review*, 18(2), pp 233-265, <http://eprints.gla.ac.uk/150922/>.

- [23] <https://oilprice.com/Energy/Oil-Prices/How-Oil-Prices-Are-Held-Hostage-By-Derivatives.html>.
- [24] <https://www.theguardian.com/commentisfree/2022/aug/21/america-used-to-regulate-business-now-government-subsidises-it>.
- [25] Andrew Ross Sorkin, “Realities Behind Prosecuting Big Banks”, The New York Times 11.3.2013, <http://dealbook.nytimes.com/2013/03/11/big-banks-go-wrong-but-pay-a-little-price/>.
- [26] <https://www.ft.com/content/5cef309f-9daf-4337-bdc6-f6b2ef8ffe02>.
- [27] <https://www.dw.com/en/why-single-out-energy-companies-for-windfall-tax/a-62060966>.
- [28] <https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000009022193.html>.
- [29] <https://yle.fi/uutiset/3-12549818>.

Tue toimintaamme!

Tilinumero: FI96 5721 1520 3352 53. Viite: 1119

Rahankeräyksen lupanumero: RA/2021/1110. Varat käytetään yhdistyksen toimintaan rahankeräysluvan edellyttämällä tavalla.